

## Annexe 3 : breton

Les éléments en caractères normaux correspondent au niveau A1, les éléments en caractères gras au niveau A2.

### 1. Comprendre, réagir et parler en interaction orale

Etre capable de comprendre une intervention brève si elle est claire et simple

| Exemples d'interventions                                                                                                                                                                                         | Formulations                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Compétence culturelle et lexicale              | Compétence grammaticale                                                                                                              |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Communiquer, au besoin avec des pauses, pour chercher ses mots.<br/>Répéter ou reformuler ses phrases lentement à l'aide de formules pour essayer de :</p> <p>- se présenter</p> <p>- présenter quelqu'un</p> | <p>Piv out ?<br/>Peseurt anv az teus ? Petra eo da anv ? Pe(seurt) anv az teus / ho peus ?<br/>Katell eo ma anv.<br/>Penaos e vez skrivet ?<br/>Nolwenn eo. Setu Nolwenn. An Aotrou Peru eo. Setu an Aotrou Peru.<br/>Yann eo hemañ. Setu Yann.<br/>Mari eo hec'h anv. Hec'h anv eo Mari.<br/>Setu (hemañ eo) hor c'helenner.<br/>Petra eo hoc'h anv/ da anv ?<br/>Soazig on-me / Me eo Soazig / Soazig eo ma anv.<br/>Ha te petra eo da anv ?</p> <p>Piv eo ar plac'h-se / ar paotr-se ?<br/><b>Piv eo hemañ / hennezh / houmañ / hounnezh ?</b><br/><b>N'ouzout ket piv eo ?</b><br/>Soazig eo ? Brieg eo.<br/>Setu amañ ma c'hoar / breur.<br/><b>Mab ar maer eo. Merc'h ar baraer eo.</b><br/><b>Houmañ eo Mari Nedeleg, ar skolaerez nevez.</b><br/>Eus pelec'h emañ ? Eus Pempoull emañ.<br/>Pe oad eo/ he deus ?<br/><b>Yaouank-tre eo, n'eo ket tregont vloaz c'hoazh !</b><br/>Pe oad out ? Dek vloaz on. Me zo dek vloaz.<br/><b>Pelec'h ha pegoulz / peur out bet ganet ? E-men out bet ganet ?</b><br/><b>Me zo bet ganet d'an ....</b><br/><b>Ganet on bet d'an...</b></p> <p>Amañ emañ ma mamm, ma zad.<br/>Breudeur ha c'hoarezed az teus ?<br/>Pet breur az teus ?<br/><b>N' em eus breur ebet ! Me zo ma unan !</b><br/>Div c'hoar az teus ?<br/><b>Hennezh eo tad-kozh Tangi !</b></p> | <p>L'alphabet</p> <p>Membres de la famille</p> | <p>Construction de la phrase</p> <p>Les mots interrogatifs</p> <p>Conjugaison du verbe être</p> <p>La possession, l'appartenance</p> |

### 1. Comprendre, réagir et parler en interaction orale (suite)

Etre capable de comprendre une intervention brève si elle est claire et simple

| Exemples d'interventions                          | Formulations                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Compétence culturelle et lexicale                                                                         | Compétence grammaticale                                                                                                                           |
|---------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| - renseigner sur l'adresse                        | <p>Hounnezh eo merc'h Soazig !<br/>Da dud zo dispartiet ha te zo o chom gant da vamm.<br/>Brasoc'h eo ma breur evidon/egedon ha koulskoude on koshoc'h evitañ.<br/>Me eo an hini yaouankañ.<br/>Petra eo micher da dad ?<br/>Mañsoner eo ma zad ha ma mamm zo magerez.<br/>Pelec'h e oa bet ganet, pelec'h e oa o chom, pegoulz e oa marvet...?<br/>Loened az teus ? Ya, ur c'hi am eus. Pe anv en deus ? Petra eo e anv ?<br/>E-men ec'h out é chom ? Pelec'h emañ o chom ?<br/><b>Ro din da chomlec'h !</b><br/>E Kemper emañ o chom. E Gwened ec'h on é chom.<br/>E peseurt ru emañ o chom ? E ru Laenneg ; 10 ru Laenneg.<br/><b>Petra eo da niverenn bellgomz ?</b><br/><b>02 98 98 ... eo ma niverenn bellgomz.</b><br/><b>Petra eo da chomlec'h mel?</b><br/><a href="mailto:Yeneodinzigann@farsal.bzh">Yeneodinzigann@farsal.bzh</a></p> | <p>Métiers</p> <p>Villes et pays de Bretagne</p> <p>On épèle les chiffres un à un (zéro-deux-neuf...)</p> | <p>Comparatif, superlatif</p> <p>Temps du passé de bezañ</p> <p>Trois formes du verbe être (zo, eo, emañ)</p> <p>Préposition conjuguée "gant"</p> |
| - demander des nouvelles                          | <p>Penaos emañ kont ?<br/>Petra zo ganit / ganeoc'h ?<br/>Mont a ra mat ganeoc'h / ganit ?<br/>Ya, mont a ra mat ganin.<br/>Ha ganeoc'h ?<br/>Mat a-walc'h ! Mat tre, trugarez.<br/>Klañv out ? Pareet out bremañ ?<br/><b>Klañv out bet ?</b><br/><b>N'out ket klañv ken ?</b><br/>Pelec'h ez teus poan / droug ?<br/>E-barzh ma c'hof.<br/>Skuizh on. Klañv on. Ya / N'on ket.<br/><b>Ar paz / ar grip zo ganin. Tapet em eus ar sifern.</b><br/>Yen eo din.<br/>Poan-gof, droug-kof, poan-benn, poan-gein, poan-gouzoug am eus.<br/><b>Terzhienn am eus.</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                           |                                                                                                                                                   |
| Utiliser les formules de politesse simples pour : |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                           |                                                                                                                                                   |
| - remercier                                       | <p>Trugarez (deoc'h). Mersi bras dit / deoc'h ! Bennozh Doue !<br/>Mann ebet ! Mat eo !</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                           |                                                                                                                                                   |

# 1. Comprendre, réagir et parler en interaction orale (suite)

Etre capable de comprendre une intervention brève si elle est claire et simple

| Exemples d'interventions                                                                                       | Formulations                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Compétence culturelle et lexicale                         | Compétence grammaticale                                                                |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>- saluer</p> <p>- féliciter</p> <p>- s'exclamer</p> <p>- prendre congé</p>                                  | <p>Salud ! Demat dit /deoc'h !<br/>Mont a ra (mat) ?<br/>Mat-tre / fiskal<br/>Mat (eo) an traoù / ar jeu / ar bed (ganeoc'h) ?<br/>Mat-tre, ha ganit / ganeoc'h ?<br/>Mat a-walc'h / Fall an traoù. /<br/>N'eo ket mat.</p> <p>Mat ! Brav ! <b>Dreist !</b><br/>Mat-kaer ! Mat-tre ! <b>Fiskal !</b><br/><b>Gourc'hemennou ! Deuet eo brav ganeoc'h !</b></p> <p>N'eo ket strikt, ingal eo<br/><b>Ne vern ket !</b><br/>Ma Doue benniget, arsa, añfin,<br/>forzh petra !</p> <p>Kenavo dit / deoc'h !<br/>Kenavo tout an dud / d'an holl !<br/>Kenavo ('benn) dilun, a-benn<br/>arc'hoazh, ken arc'hoazh !<br/>Noz vat ! Nozvezh vat ! Kouskit<br/>mat !<br/>Ken(avo) ar wezh all (ar wezh<br/>arall) / emberr / an distro / ar<br/>c'hentañ.</p>                                                                                                                                                                                                                                         | <p>Codes socio-culturels</p> <p>Repères temporels.</p>    | <p>Prépositions conjuguées<br/>"da", "gant"</p>                                        |
| <p>Répondre à des questions et en<br/>poser sur des :</p> <p>- sujets familiers</p> <p>- besoins immédiats</p> | <p>Penaos emañ an amzer ? yen ,<br/>tomm, <b>klouar, lous, fresk,</b><br/><b>pounner, pouk, gleb, mouest eo.</b><br/>Glav, heol, erc'h, avel, koumoul,<br/>skorn, kurun, <b>galv a-bill,</b><br/><b>brumenn, latar, brumachenn,</b><br/><b>glizhenn, morenn, rev gwenn,</b><br/><b>riell, arnev, luc'hed zo.</b><br/>Tomm a-walc'h eo dit ? ket, ya ;<br/>Pet eur eo ?<br/><b>Da bet eur ec'h echu ar skol /</b><br/><b>emañ an ehan ?</b><br/><b>Da belec'h emaoe'h o vont ?</b><br/><b>Petra zo en tele fennozh /</b><br/><b>henoazh?</b><br/><b>Petra az teus graet en dibenn</b><br/><b>sizhun ?</b><br/><b>Piv a zeuio ganin d'ar sinema /</b><br/><b>d'ar poull-neuial ?</b></p> <p>Petra az to ? Un tamm gwastell<br/>am bo.</p> <p><b>Petra a blijfe dit ? Plijout a rafe</b><br/><b>din kaout un tamm gwastell/Me</b><br/><b>a blijfe din kaout un tamm</b><br/><b>gwastell /mont d'ar sinema/</b><br/><b>ober sport/gwelout ma</b><br/><b>mignoned/ mont d'ar fest-noz.</b></p> | <p>La météo</p> <p>L'heure</p> <p>Formes de politesse</p> | <p>Pronoms interrogatifs</p> <p>Conjugaison du futur</p> <p>Emploi du conditionnel</p> |

### 1. Comprendre, réagir et parler en interaction orale (suite)

Etre capable de comprendre une intervention brève si elle est claire et simple

| Exemples d'interventions  | Formulations                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Compétence culturelle et lexicale | Compétence grammaticale |
|---------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------|
|                           | <p><b>Kavout a rafen gwelloc'h... Me a garfe gwelloc'h ....</b><br/>Eus petra az teus ezhomm ?<br/>Ezhomm am eus eus / ag ur sizailh.</p> <p><b>Da belec'h ez teus c'hoant mont ? C'hoant am eus da vont d'ar menezioù / da Gemper.</b><br/>Ezhomm am eus eus / ag ur c'hreion, ur geriadur.</p> |                                   | Mutation après "da"     |
| Epeler des mots familiers | <p>Distagellañ : brav, mat, kozh, yaouank, skañv, pounner, bras, bihan, buan...</p> <p>skol, porzh, poull-neuial, familh, levr, kaier, kreion, sac'h-skol, legumaj, kig, laezh, dour...</p> <p>pelec'h, penaos, pegoulz, peogwir, warc'hoazh, dec'h...</p>                                       |                                   |                         |

### 2. Comprendre à l'oral

Etre capable de comprendre en contexte et en situation familière un énoncé prononcé clairement et distinctement

| Exemples d'interventions           | Formulations                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Compétence grammaticale                                                                               | Compétence phonologique  |
|------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|
| Comprendre des consignes de classe | <p>Serr / digor an nor !</p> <p>Piv n'eo ket deuet d'ar skol ?<br/>Piv a ya d'ar c'hantin hiziv ?<br/>Piv a chomo d'an diwallerezh ?<br/><b>Petra hoc'h eus graet dec'h ?</b><br/>Ro din da gaier / levrig matematik.<br/>Selaouit mat. Sellit ouzh an daolenn.<br/>Skrivit / kopiit an deiziad.<br/>Reizhit ar fazioù.</p> <p><b>Peseurt devezh e oa dec'h ?</b><br/><b>Peseurt devezh e vo warc'hoazh ?</b><br/><b>A-benn daou vunut e vo deuet an eur evit an ehan / an troc'h.</b><br/><b>Al luc'heilenn / fichenn-mañ zo aes.</b><br/>N'eo ket echu ho labour ganeoc'h c'hoazh ?</p> <p><b>Diverkit gant ar c'homenn.</b><br/><b>Kelc'hit, barrenit ar gerioù, ar frazennoù...</b><br/><b>Islinennit ar verboù displeget.</b><br/><b>Kemerit peb a gelc'hier, reolenn, skwer, levr matematik, kreion ruz...</b><br/><b>Tennit ar sklentenn diouzh ar c'hombod.</b><br/><b>Livit gant ar c'hreionoù feltr / koad.</b></p> | <p>Pronoms interrogatifs</p> <p>Imparfait<br/>Futur simple</p> <p>Voix passive</p> <p>Bretonnisme</p> | Voir en fin de programme |

## 2. Comprendre à l'oral (suite)

Etre capable de comprendre en contexte et en situation familière un énoncé prononcé clairement et distinctement

| Exemples d'interventions                                                                                                                                     | Formulations                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Compétence grammaticale                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Compétence phonologique  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|
| Comprendre des mots familiers et des expressions très courantes concernant :<br>- l'élève<br><br>- sa famille<br><br>- son environnement concret et immédiat | Daou ha daou !<br>Peoc'h ! Serrit ho peg ! Sioul !<br>Hastit buan ! Kit d'ho plas !<br>Chomit azezet 'ta !<br>Deus amañ / kae aze !<br>Savit ho piz / sav da viz !<br><br>Setu Mamm Youenn. Mamm Youenn eo houmañ.<br><b>Hennezh eo tad-kozh Tangi!</b><br><b>Hounnezh eo merc'h Soazig!</b><br>Amañ emañ ma mamm, ma zad.<br>Breudeur ha c'hoarezed az teus?<br>Pet breur az teus?<br><b>N' em eus breur ebet!</b><br><b>Me zo ma unan!</b><br>Div c'hoar az teus?<br><b>Da dud zo dispartiet ha te zo o chom gant da vamm.</b><br><b>Brasoc'h eo ma breur evidon/egedon ha koulskoude on koshoc'h evitañ.</b><br><b>Me eo an hini yaouankañ.</b><br><b>Petra a ra da dad? Ma zad zo mañsoner ha ma mamm zo magerez.</b><br><b>Pelec'h e oa bet ganet, pelec'h e oa o chom, pegoulz e oa marvet...?</b><br><br>Loened az teus ? Ya, ur c'hi am eus.<br>Pe anv en deus ? Petra eo e anv ?<br>Penaos eo da di ? Ul liorz / ur jardin zo ? Bras / bihan, sklaer / teñval eo da gambr ? Skritelloù zo ouzh ar voger ? C'hoarioù az teus ?<br>Ar sal dour, ar gegin, an trepas, ar saloùs... | Injonctif<br><br>Comprendre le mot malgré la mutation consonantique<br><br>Pronom démonstratif<br>Complément du nom<br><br>Possession appartenance<br><br>Les phrases coordonnées<br><br>Comparatif de supériorité<br><br>Superlatif<br><br>Temps du passé de l'auxiliaire bezañ<br><br>Pronoms interrogatifs<br><br>La maison, l'habitation | Voir en fin de programme |
| Suivre des instructions courtes et simples                                                                                                                   | Deus ouzh an daolenn.<br>Enaou / lazh ar goulou !<br>Lavarit war ma lerc'h. Lavar endro !<br>Sav da zorn !<br><b>Taol da chewing-gum d'ar boubelenn.</b><br><b>Laka da gasketenn a-istribilh ouzh ar c'hrog-dilhad.</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Comprendre le mot malgré la mutation consonantique après la préposition "da"                                                                                                                                                                                                                                                                 |                          |

## 2. Comprendre à l'oral (suite)

Etre capable de comprendre en contexte et en situation familière un énoncé prononcé clairement et distinctement

| Exemples d'interventions                                | Formulations                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Compétence grammaticale                                                                                       | Compétence phonologique         |
|---------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|
| Suivre le fil d'une histoire avec des aides appropriées | Gwezhall / gwezharall, da gentañ,<br>a-raok, bremañ, neuze, goude-se,<br>a-benn ar fin, d'achuiñ<br><br>ar roue, ar rouanez, ar priñs, ar<br>briñsez, korriganed, ar wrac'h, ar<br>vorganez, ar roñfl, ar ramz, ar<br>bleiz, an diaoul, an ankou, ar<br>sorserez...<br><br>ar vazh-hud, ar gurunenn, ar<br>c'hastell, ar mor, ar c'hoad, ar<br>menez...<br><br>ur wezh e oa, ur wezh ne oa ket,<br>met ur wezh e oa bepred... | Adverbes de temps<br><br>Personnages des contes<br><br>Objets, lieux<br><br>Formule d'introduction des contes | <i>Voir en fin de programme</i> |

## 3. Parler en continu

Etre capable de reproduire un modèle oral

| Exemples d'interventions                                                                                                                                 | Formulations                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Compétence grammaticale                                                                                                                                                    | Compétence phonologique         |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|
| Utiliser des expressions et des phrases proches des modèles rencontrés dans les apprentissages pour :<br><br>- se décrire<br><br>- décrire des activités | Me zo mab da Yann ha Mari.<br>Daou vreur am eus. N'em eus<br>c'hoar ebet. N'em eus na breur na<br>c'hoar. <b>Me am eus un hanter-<br/>vreur. Ma zad-kozh zo<br/>bev/marv. Me zo o chom gant<br/>ma zad ha ma mamm / gant ma<br/>zad.</b><br>Me zo er CM2. Me zo dek vloaz.<br><b>Ganet on bet er bloavezh 1997 e<br/>Kemper.</b><br>Me zo eus bro Wened, a Bloue.<br>Me zo o chom war ar maez, e kêr.<br><b>Me zo tost/pell eus ar vourc'h,<br/>eus ar mor, eus ar staliou.</b><br><br>Ober a ran sport, gouren, tennis...<br>C'hoari a ran football/ar c'hartoù.<br>Seniñ a ran en ur bagad, dañsal a<br>ran en ur c'helc'h keltiek. Ne ran<br>ket judo.<br><b>Gwelloc'h eo din lenn evit<br/>bageal. Sot on gant Harry Potter.<br/>Tremen a ran kalz amzer dirak<br/>ma urzhiataerez. Sellet a ran eus<br/>an tele bemdez/ bemnoz, da 6 eur<br/>d'abardaez, d'ar sadorn d'an noz.<br/>Sellet a ran ouzh ar filmoù, ar<br/>c'heleier, ouzh an abadennoù e<br/>brezhoneg...</b> | Verbe kaout (auxiliaire)<br><br><br><br><br><br><br><br><br><br>Verbe ober utilisé comme<br>auxiliaire<br><br><br>Les phrases complexes<br>(subordonnées : peogwir, pa...) | <i>Voir en fin de programme</i> |

### 3. Parler en continu (suite)

Etre capable de reproduire un modèle oral

| Exemples d'interventions                                                  | Formulations                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Compétence grammaticale                                                                                                                  | Compétence phonologique |
|---------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| - décrire une personne                                                    | Erwan zo bras/bihan.<br><b>Kreñv eo Erwan.</b><br>Blev du/melen/rodellek en deus.<br>Jentil eo. N'eo ket ur paotr diaes.<br>Katell he deus daoulagad c'hlas.<br>Lunedoù, botoù du zo ganti.<br>Ma mignonez vras eo. Plijus eo<br>c'hoari ganti. Me a blij din ....<br>Plijout a ra din...                                                            | Sujet antéposé<br>Sujet postposé<br><br>Possession / appartenance,<br>utilisation d'une préposition<br>conjuguée                         |                         |
| - décrire un lieu                                                         | E-kichen ar wezenn emañ ar c'hi.<br>Ar c'hi zo e-kreiz ar jardin.<br>Dirak / a-dreñv, a-zehoù / a-gleiz,<br>dindan / a-us...                                                                                                                                                                                                                         | Prépositions ou adverbes de lieu                                                                                                         |                         |
| Lire à haute voix et de manière expressive un texte bref après répétition | Albomoù : "ar groufalo", "ar<br>bleiz 'zo deuet en-dro"...<br><b>Proverboù : "Devezh ar c'hann,<br/>heb lakaat mar, pa kuzh an<br/>heol e sav al loar"...<br/>barzhonegoù : "Perak ne rafen<br/>ket" (Anjela Duval), "ar<br/>gedour" (Yann Ber Kallo'h)</b>                                                                                          |                                                                                                                                          |                         |
| Raconter une histoire courte et stéréotypée                               | Kanaouennoù : "a-benn<br>dilun/dimeurzh, me yae d'ar<br>foar/marc'had ha me a breno ur<br>yar/ur c'hog..."<br><b>"Me am eus un ti goloet gant<br/>krampouezh..."</b><br>Rimadelloù : "ar roue hag ar<br>rouanez a oa aet o daou da<br>blantañ panez..."<br><b>"Amañ emañ ar park bras a oa<br/>peuret gant ar c'had, met<br/>hemañ he redas ..."</b> | Créer une nouvelle histoire par<br>commutation d'un élément de la<br>phrase<br><br>Eléments du patrimoine culturel<br><br>Niveau soutenu |                         |

#### 4. Lire

Etre capable de lire des énoncés simples et étayés par des documents visuels

| Exemples d'interventions                                          | Formulations                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Compétence culturelle et lexicale                                                  | Compétence grammaticale                                                                                           |
|-------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Comprendre un texte court en s'appuyant sur des éléments connus : |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                    |                                                                                                                   |
| - indications                                                     | <p><b>Ur geniterv</b></p> <p>Ur geniterv da Erwan hag Anna eo Soazig Briant. Ur vignonez vras da Anna eo ivez. O-div e oant o chom asambles pa oant studierezed. Dimezet eo Soazig bremañ hag o chom e Roazhon gant he gwaz Herve Kadiou. Pedet he deus Anna meur a wezh da zont da welout anezhi. Met Anna n'he deus ket bet amzer c'hoazh da zont da Roazhon abaoe an eured, c'hwec'h miz zo bremañ.</p> <p>Erwann Lagadeg, soner piano<br/>Mark kerrain</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Mots clés : Anna, Soazig, mignonez, o chom, studierez                              | Temps présent de situation (être et avoir)                                                                        |
| - informations                                                    | <p><b>Beaj Eneour</b></p> <p><i>A-raok mont kuit</i></p> <p>Adalek an 3 a viz Gwengolo betek ar 1 a viz Mezheven em eus bet ar chañs da gemer perzh en ur bloavezhad skol eus ar re gaerañ war ar vag vreizhat kozh anvet Fleur de Lampaul. Ne oan ket trizek vloaz c'hoazh e penn kentañ ar veaj a oa o vont da gas ac'hanon pell diouzh Gwiseni, ma c'hêriadenn vihan e Penn-ar-Bed, etrezek Enez-Euz ar porzh a oa ar vag ennañ, Madeira, treizh an Atlantel, ar vuhez gant an Indianed Wayana e koadeg Amazonia, ar splujadenn gant ar balumed e Silver Bank ha studiaden ar c'houral, er Bahamas. Ledan e oa ar program evit nav miz skol ispisial-tre o kas ac'hanomp da zizoleiñ ar bed, an natur hag a re all.</p> <p>Éditions an Here</p> | Mots clés : miz gwengolo, ur bloavezhad skol, an indianed, splujañ gant ar balumed | Temps passé de situation (être et avoir)<br>adjectifs<br>Phrases longues et complexes<br>Mutations consonantiques |



#### 4. Lire (suite)

Etre capable de lire des énoncés simples et étayés par des documents visuels

| Exemples d'interventions                                                                                               | Formulations                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Compétence culturelle et lexicale                                                                                                                                    | Compétence grammaticale                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Se faire une idée du contenu d'un texte informatif simple, accompagné éventuellement d'un document visuel :<br>- album | <p>Tomm eo an amzer ha brav ar mor. War he sae-gouronkañ emañ Onenn o rouzañ. Ha petra a raimp warc'hoazh ?</p> <p>Kinniget e vez ur bourmenadenn a-dreuz ar janglenn, da vont da zizoloiñ ur geriadenn. Goude un nebeud eurvezhioù e tegouezhont.</p> <p>Dindan ur wezenn baobab ez eus un den en e sav. Hennezh a zo e penn ar geriadenn. Displegañ a ra dezho ar vuhez er janglenn.</p> <p>Rouzig Nn 22</p> <p><b>Turiañ douar</b></p> <p><b>En deiz war-lerc'h e tihunas ar pevar c'hanfard beure mat rak parañ a rae an heol war an teltennoù ha tomm-gor e oa dija dindane. Diblouzañ a reas Herve ur pennadig a-raok an tri all rak e dro a oa da aozañ lein. Skuilhañ a reas neuze ur bannac'h dour en ur gastelodenn evit ober kafe hag e-pad ma oa an dour o tommañ e lakeas war an daol ar bolennoù, al loaioù, ar c'hontelloù, ar bara hag an amann, ar sukr hag al laezh. Ur wezh tremenet an dour war ar c'hafe malet e huchas war e gamaladed : « er-maez, tudoù ! Tomm eo ar c'hafe ! »</b></p> <p>Neuze e weljod an tri all o tiflukañ eus o zeltennoù a ruz-kof evel loened-stlej o tont e-maez o zoull.</p> <p><i>Fañch Peru ; Teñzor Run ar Gow ; Skol Vreizh</i></p> | <p>Mots clés : ar janglenn, ur bourmenadenn, ur geriadenn, ar vuhez</p> <p>Mots clés : kanfard, parañ, teltenn, diblouzañ, skuilhañ, bolennoù, loaioù, kontelloù</p> | <p>Temps présent du verbes être sous ses différentes formes conjuguées</p> <p>Imparfait</p> <p>Suffixation</p> <p>Prépositions</p> <p>Adverbes</p> <p>Mutations consonantiques</p> <p>Temps passé (imparfait et passé simple)</p> <p>Conjugaison auxiliée au passé</p> <p>Phrases complexes</p> <p>Vocabulaire précis</p> <p>Littérature</p> |

## 5. Ecrire

En des termes simples et en utilisant des expressions élémentaires

| Exemples d'interventions                                                                                                                                                                                                                                | Formulations                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Compétence culturelle et lexicale                                                                    | Compétence grammaticale |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| Copier des mots isolés ou des textes courts                                                                                                                                                                                                             | Tangi, truilh, pokoù, legumaj,<br>c'hwec'h, a-dreñv...<br>D'ar meurzh 15 a viz Meurzh<br><b>Kristoforo Colombo a zizoloas<br/>an Amerika e 1492.</b><br>Ar bleiz kozh,<br>'Pad an noz,<br>A jilgamm<br>E droad kamm                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Orthographe bretonne<br><br>Date<br><br>Poésie                                                       | Passé simple            |
| Ecrire en référence à des modèles :<br>- un message électronique simple<br><br>- une carte postale<br><br>Renseigner un questionnaire<br>Produire de manière autonome quelques phrases :<br>- sur soi<br><br>- sur des personnages réels ou imaginaires | 'Benn disadorn e vo ma deiz-ha-bloaz. Duit du-mañ tro div eur GK.<br>Plijadur a vo. Mamm he deus fardet ur wastell chokolad.<br>Respontit MP.<br><a href="mailto:Yneodinidann@farsal.bzh">Yneodinidann@farsal.bzh</a><br><br>Salud dit ! Amañ eo tomm an amzer. Bez emañ e-barzh ar poull-neuial a-hed an deiz.<br>Mamm zo o rouzañ. Tadi g a glask an disheol.<br>Ken an distro.<br><br>Anv, anv-bihan, chomlec'h<br><br>Tangi eo ma anv.<br>Dek vloaz on/am eus.<br>Ganet on bet d'ar bevar a viz Mae 1997.<br>E Landerne emañ o chom.<br><br><b>Ar sorserez zo ur wrac'h kozh.<br/>Un tog pik he deus war he fenn.<br/>Gwisket eo e du. Nijal a ra war ur valaenn. Drouk eo.<br/>Ma mamm zo jentil-tre. Plijout a ra dezhi kaout pokoù.<br/>Labourat a ra e ti ar bouloñjer.<br/>Gwerzhañ a ra bara.</b> | Invitation à un anniversaire<br><br><br><br>Adresse électronique<br><br><br><br>Nom, prénom, adresse | Phrases simples         |
| Ecrire sous la dictée des expressions connues                                                                                                                                                                                                           | Nedeleg laouen, Bloavezh mat,<br>Deiz-ha-bloaz laouen, D'ar Gwener 20 a viz Ebrel, trugarez, kenavo<br><br><b>D'ar c'hentañ gweled.<br/>C'hwec'h warn-ugent, brav eo mont d'ar skol, c'hoari mouchig-dall, forzh penaos.</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                      |                         |

## Syntaxe, morphosyntaxe et prononciation

### Phonétique et phonologie

#### A - Accentuation

L'accent tonique est fortement marqué dans toute la zone bretonnante sauf dans le parler de Vannes où sa place est plus fluctuante.

##### a - Les monosyllabes

- Mots ne portant pas l'accent :
- les articles définis et indéfinis sauf les indéfinis devant les substantifs monosyllabiques. Par exemple : ex : an den [ã'n'dɛ:n] mais un den [ʔndɛ:n].
- les adjectifs possessifs, les particules verbales a et e, les particules démonstratives -mañ et -se, les prépositions da, war, gant, les conjonctions ha, met, pa, ma.
- Dans les autres cas, les mots monosyllabiques peuvent être accentués. Par exemple :  
ni zo o tont [ʔnizo o'tɔn]

##### b - Les polysyllabes

- Les mots de plus d'une syllabe sont accentués sur l'avant-dernière syllabe, hormis en vannetais qui privilégie la dernière syllabe. Par exemple, ar voger [ar'vo:gɛr], ar mogerioù [armo'gerju], ar c'helenner [ar'vɛ'lenɛr], ar gelennerien [argele'nerjɛn].
- L'accent tonique porte partout sur la dernière syllabe dans les cas suivants :
- Conjugaison : emañ et ses formes conjuguées. Les formes conjuguées ci-après de la préposition gant / get : ganin [ga'nin], ganit [ga'nit], ganeomp, ganeoc'h.
- Substantifs : amann, itron, pemoc'h, kreisteiz, hanternoz...
- Adverbes et prépositions : abred, avat, bennak, diabarzh, diavaez, dija, dilun, dimeurzh, dindan, diouzhtu, dirak, disul, ebet, etre, evit, gwezhall/gwechall, kenavo, netra, ouzhpenn, pegeit, pelec'h, penaos, perak, peseurt, warc'hoazh...
- Noms de lieux : Karaez, Kastellin, Kimerc'h, Mespaul, Plougin, Kerlaz, Lanneur...
- Noms de personnes : Katell...

##### c - La suffixation

- Lorsqu'un suffixe (pluriel, infinitif, féminin, etc.) est ajouté à un mot se terminant par une voyelle, veiller à faire porter l'accent tonique sur l'avant dernière syllabe. Par exemple :
- |     |                 |                 |           |
|-----|-----------------|-----------------|-----------|
| -où | c'hoari (sing.) | c'hoarioù (pl.) | [ɥwa'riu] |
| -añ | studi (subs.)   | studiañ (v.)    | [sty'diã] |
| -ez | ki (m.)         | kiez (f.)       | [k'iez]   |
- Certains suffixes se prononcent en deux voyelles. Par exemple :
- |       |                        |              |               |
|-------|------------------------|--------------|---------------|
| -ied  | biz (sing.)            | bizied (pl.) | [bi'ziɛt]     |
| -iezh | geografiezh            |              | [geogra'fiɛs] |
| -sion | (emprunts au français) | komision     | [komi'siɔn]   |

### B - Traitement des consonnes

#### a - Sonorisation des sourdes

Le phénomène de sonorisation n'apparaît pas à l'écrit mais on doit le réaliser à l'oral. Souvent, sous l'influence de l'écrit, les néo-bretonnants n'adoucissent pas les consonnes sourdes :

- entre voyelles, par exemple,

k → g drouk eo [d'rugɛ]  
t → d gwelet e vez [g'vɛlɛdɛ'vɛ]  
- devant une consonne sonore, par exemple,  
k → g devant b ar park bihan [arparg'biã]  
s → z devant d ul lapous du [ɔl'lapuz'dy]

Mais parfois la finale sourde peut provoquer le durcissement de l'initiale sonore suivante, par exemple : hent bras [hen'pra:s]

#### b - Assourdissement des sonores

- Devant une consonne sourde, par exemple :
- d → t devant k ar c'hoad kaer [ar'vat'kaɛr]  
z → s devant t ur c'hazh tev [Er'va:s'tɛw]
- En finale absolue, la finale devient sourde :

j → ch al legumaj [al le'gymaɲ]  
b → p ma mab [ma'ma:p]

#### c - Longueur des voyelles

Sous l'accent tonique

- elles sont longues devant les consonnes voisées, exemple : godell [go:del]
- elles sont brèves devant les consonnes non voisées : exemple sakod [s'akot]

### Syntaxe et morphosyntaxe

#### A - La phrase

L'élément qui apporte la nouveauté est essentiel ; quelles que soient sa nature et sa fonction, il est placé en tête de la phrase et en détermine la morphologie. Par exemple : Ur c'hazh (COD) a welan ; Warc'hoazh (adv.) e teuin.

Dans la phrase déclarative, le verbe se place généralement en deuxième position après le sujet, le complément circonstanciel, ou le complément d'objet. Par exemple : Ar c'hazh a lip e bav (S, V, COD) ; Laezh a evan bemdez (COD, forme verbale 1<sup>ère</sup> personne du singulier, adverbe) ; Alies e lip ar c'hazh e bav (adv., V, S, COD).

Le breton a une forte propension à utiliser la voix passive. Par exemple : Debret eo bet al logodenn gant ar c'hazh.

#### B - Le verbe

La forme infinitive des verbes peut également être utilisée comme nom commun. Par exemple : lenn (inf.) ; al lenn (subst.).

Le breton utilise trois auxiliaires de conjugaison : ober (faire), kaout / endevout (avoir), bezañ / bout (être, avec parfois le sens d'« avoir » en français) et des verbes irréguliers : mont, dont, gouzout.

La conjugaison impersonnelle est une spécificité de la langue bretonne ; correspondant au pronom indéfini français « on », elle

est distincte de la troisième personne du singulier. Par exemple :  
Ar gazetenn a lenner bemdez.

- Parmi les deux formes de conditionnel, l'une indique le potentiel, l'autre l'irréel. Par exemple : me a garfe (pot.) ; me a garje (irr.).

### C. Le groupe nominal

- Complexité du pluriel des noms :

- Diversité des suffixes : -où, -ioù, -eier, -i, -ed, -ien.

- Collectif/singulatif : logod → logodenn.

- Duel : lagad → daoulagad.

- Pluriel interne    sans terminaison : yar → yer.  
                          avec terminaison : karr → kirri, bazh → bizhier.

Pluriels particuliers : marc'h → kezege, buoc'h → saout

- Absence d'article indéfini devant un nom pluriel. Par exemple : un daol → taolioù.
- Complément du nom : absence d'article devant le nom complété. Par exemple : milin ar roz.

### D. Les mutations consonantiques

Le phénomène de mutations consonantiques utilisé en breton est un trait commun à toutes les langues celtiques. Elles se produisent dans divers cas, peuvent être porteuses de sens, avoir une valeur de marqueur distinctif. Par exemple : Mamm → e vamm / he mamm ; Kador/bras → ar gador vras. On veillera à la réalisation de certaines mutations « non écrites ». Par exemple, après l'article, l'initiale [s] mute en [z] phonétiquement : soubenn [s] → ar soubenn [z] ; saout [s] → ar saout [z].